

Disputatio theologica de precibus : pars secunda

<https://hdl.handle.net/1874/340907>

DISPUTATIO THEOLOGICA,
 DE PRECIBUS,
 PARS SECVNDA,
 QUAM

Favente Deo,

SUB PRÆSIDIO,

D. JOHANNIS HOORNBEECK, S. S.
 Theolog. Doctor. ejusdemque facultatis in inclytâ Aca-
 dem. Ultraject. Profess. ac in Eccles. ibi-
 dem Pastoris vigilantiss.

Publicè ventilandam proponit,

CORNELIUS à THIEL Hard Geltus

Ad diem 4 Julii hora locoque solitis,

ULTRAJECTI,
 Ex officina JOANNIS à WAESBERGE,
 MDCXLIX.

Amplissimo, gravissimo, & spectatissimo

VIRO

D. HERMANNO van
EWYCK, Templi Mari-
ani apud Ultrajectinos
Canonico, Quæstori,
aggerum Præfecto con-
sultiff., Promotori meo,

Me hac disputatione

Offero divinct.

CORNELIVS à THIELL

Respondens..

DISPUTATIO THEOLOGICA,
 DE PRECIBUS,
 PARS SECUNDA.

Augustinus in Psalm. xxx. Si enim tibi
 dicat Deus, ecce invocasti me, ven. o ad te, quo
 intrabo? Tantas sordes conscientia tua sustine-
 bo? Si servum meum in domum tuam invi-
 tares, nonne prius eam mundare curares? invocas
 me in cor tuum, & plenum est rapinis. Quo
 invocatur Deus, plenum est blasphemis, ple-
 num est adulteris, plenum est ira & fraudibus, plenum est malis
 concupiscentis, & insuper plenum est invidia, & invocas me? Ber-
 nardus, medit. cap. vi. Cum ad orandum, sive ad psallendum eccle-
 siam intraveris, fluctuantium cogitationum tumultus exterius relin-
 que, curamque exteriorum penitus obliviscere, ut soli Deo possis va-
 care. Fieri enim non potest, ut aliquando cum Deo loquatur, qui cum
 toto mundo etiam tacens fabulatur. Intende ergo illi, qui intendit
 tibi, ut ipse exaudiat te, loquentem sibi. II. præcipue animus hu-
 miliandus hic est, cum Deo loquatur. Genes. xviii. 27.
 Iob. xlii. 11. Chron. vii. 13. 14. I. Reg. iii. 7. Ezer. ix. 6.
 Heb. v. 7. Tertio, hoc precandum à Deo, ut precari nos fa-
 ciat. Rom. viii. 26. Nilus: si vis orare, opus est ut Deus orati-
 onem oranti tribuat. iv. ad officium hoc animus singulariter
 excitandus: quemadmodum medicos videmus se in pedes eri-
 gere, & incitare semet, ad implorandam stipem. Iesa. xlvi. 7.
 nec ullus, qui invocet te, qui excitet se ad te prehendendum.

Qu. An illa omnia distinctè requiruntur ad quamcumque
 precationem, adeo ut hæc non constet, ubi illa non sigillatim
 præcesserunt? Resp. Præparatio alia est remota, habitualis,
 implicita, virtualis; eam semper adesse precaturo necesse est:
 alia

alia actualis, explicita, juxta singulos præmemoratos actus ;
 quæ non semper quidem explicitè secundum omnes illos a-
 ctus præmittendos necessaria ; nonnunquam tamen adhi-
 benda, ubi solemnius & diligentius nostrum hic officium præ-
 standum.

X V I I I

Illà ante precationem curanda, sequitur, quomodo in eâ
 gerere nos debeamus. Prima hic virtus est, ut animo, & spi-
 ritu oremus. Ioann. IV. 23. 24. II Sam. VII. 27. Psalm. CXIX.
 145. & cxlv. 18. Rom. VIII. 26. 27. Deut. IV. 29. I Sam. I.
 13. I. Cor. XIV. Iud. vers. 20. non solo ore, vel lingua. Chry-
 softomus, homil. de fide Annæ: omnes quidem oramus, sed non
 omnes in conspectu Domini. Etenim cum corpore in terram prostra-
 to, & ore frustra delirante, mens ubique per domum ac foras
 circumvagatur; quo ore talis posset dicere, quod oravit in conspectu
 Domini? nam in conspectu Dei orat, qui orat undiquaq; colligens mensè
 suam, nihil habens cum terrâ commercii, sed ad ipsum Deum potius
 commigrat, omni cogitatione humana ab animo depulsa. II. requi-
 ritur ut oremus ex fide, Iacob. I. 6. 7. Rom. x. 14. & XIV.
 III. cum summa animi attentione, Eccl. v. 1. attentione, ad
 rem, ad verba, ad Deum. Cypr. de orat. p. 499. Quò apud Genti-
 les spectabat illa, in publico cultus, vel idololatriæ exercitio,
 populi per præconem adhortatio, hac solemni voce: hoc age:
 Missis videlicet rebus omnibus aliis: cujus etiam meminit
 Tertullianus, adversus Marcionem, lib. IV. Dicunt Judæi, & in-
 scribunt ad parietes suæ Synagogæ: חפלה כלה
 כונה כונה כונה כונה precatio sine attentione, est sicuti
 corpus sine anima. Ephræm tyrus, lib. de Armat. spirituali:
 nam si dum oras, permittas vagari animum, eris tamquam qui tenet
 quidem arcum, verum sagittam contra adversarium dirigere nequit,
 illam in vacuum nulla certâ intentione mittens. Benè Iohannes
 Lanspergius, in Enchiridio Milit. Christian. cap. x. Sic intendas
 Domino soli, quasi præter ipsum & te, nihil aliud sit. Qualis attentio
 hic requiratur, vide etiam explicatum ab Amestio, Cas. Consc.
 lib

lib. iv. c. xiv. qu. 3. Et cap. xvii. qu. 2. Quarta virtus precationis est, fervor; ut cum omni affectu, ardoreque percemur Deum. Ion. i. 11. 8. Exod. ix. 28. i Sam. i. 10. Ies. lxiv. 7. Ier. vi. 1. 16. Luc. xxii. 44. 11. Chron. xiiii. 14. Heb. v. 7. Chryosthomus, in Matt. homil. xxiv: Duo igitur adesse oportet oranti, ut scilicet & vehementer petat, & illa, qua petenda sunt. hunc fervorem testantur in precibus, clamores Psalm. v. 5. & lachrymae, Heb. v. 7. Iesa. xxxviii. Melanchton, in orat. tenebri, de Luthero: saepe interveni, cum lachrymans precationes suas pro tota Ecclesia dixit. Arnobius, in Psalm. cxviii. Summus gradus enim orationis est, quando in oratione positus, preces simul & lacrymas fundis. v. in precibus facienda est peccatorum & indignitatis nostrae coram Deo confessio. i Sam. vii. 18. Ezz. ix. 6. Nehem. i. 6. 7. & ix. Ios. vi. 10. Psalm. xxxii. 5. & li. 10. Dan. ix. Thren. i. 11. 42. Hos. v. 15. Iac. v. 16. vi. addenda quoque gratiarum actio, pro acceptis à Deo beneficiis. Philipp. iv. 6. Ioann. xi. 41. 42. i. Reg. i. 11. 6. 11. Ephes. i. 22. 21. Heb. xiii. 15. Act. xvi. 25. Basiliius, de vita solitaria: cum ergo precaberis, non statim ad petendum prorumpes, aliqui prodis animi tui affectum, tanquam necessitate coactus ores ad Deum. Oraturus igitur relinque teipsum, uxorem, liberos, desere terram, transcede calum, relinque post te omnem creaturam visibilem, & invisibilem, & ordire à glorificatione, ejus qui omnia condidit, & ubi illum glorificaveris, ne oberres animo vel huc vel illuc, neque more gentili fabuleris, sed sumptis sacrae scripturae verbis, dicas, Benedico te domine, lenem ac patientem, qui quotidie peccantem me sequenter toleras, dasque omnibus nobis respiciendi copiam. & quae sequuntur. Ambrosius, lib. de institut. Virginis, cap. 11. Bona oratio, quae ordinem servat, ut primo a divinis inchoemus laudibus &c. vii. Orandum cum spe, & fiducia optatum à Deo impetrandi. i Sam. vii. 28. 29. 11. Chron. xiv. 11. & xx. 12. viii. addere licet rationes, ob quas illud petamus, & quibus Deum quasi commoveamus: sive ex Dei natura, ejus bonitate &c. Iudic. xv. 18 Psalm. cxlii. 11, 12. sive ex ejus

verbo, Luc. II. 29. 55. sive nostro *statu*, petitas. Psalm. VI. 3.
&c. IX. *Constanter* insistendum precibus. Luc. XVII. 1. 7.
& XVI. 12. & XI. 8. Nehem. I. 6. ISam. XV. II. & VII. 8. Matth.
XXVI. 42. Act. X. 2. I. Rom. XII. 12. Theff. V. X. omnia tan-
men sub *arbitrio divino* appendenda. Matth. VIII. 3. & XXVI.
39. I Sam. III. 18. Dan. IV. 17. I. Ioann. V. 14. XI. deni-
que cum promissione, & *voto obedientiæ* erga Deum, quan-
do nos exaudiet. Genes. XXVII. 21. Psalm. LI. 15 Ion. I. 11.
8. Exod. IX. 28. Psalm. LXXX. 18. Hof. XIV. 3. 4. Zephan. II. 3.

X I X

Post precationem hæc observanda. I. Res precata *exspe-*
ctanda à Deo est, quodcumque eam dare placuerit. Psalm.
XXXVII. 5. & LXXXV. 9. Ioann. V. 3. Psalm. XLII. 12. Deinde,
quærenda, per omnia nimirum media ista, quibus Deus peti-
tum conferre solet. Psalm. XXVII. 4. II. Chron. VII. 14. &
XXXII. 12. Matth. VI. 7. 8. Prov. II. 3. 4. 5. Luc. XIII. 24.
Ierem. XXI. 13. 14. illud sibi volebat Laconum istud diver-
bium, apud Plutarchum, in Lacon. *admota manu fortunam im-*
plorandam esse. Denique *tempus* beneficii accipiendi, Deo in so-
lidum relinquendum, neque hic ei aliquid temere præscri-
bendum, Act. I. 6. 7. Præterea, quod ad *animum* ejus, qui
jam precatus est (illud enim prius *preces* ipsas spectabat) vi-
dendum, num bene, num melior ex precibus redierit: quod
nisi sit, peccatum hic apud nos est. In Bibl. Patrum, Iohan-
nes Climacus, grad. XXVI. II. de oratione, inquit: *Vnde & qui-*
dam ab oratione exeuntes, veluti ex fornace ignis egrediuntur, fordis
cujusdam ac materia levamen sentientes, alii vero veluti à luce illu-
strati, atque duplici humilitatis amicti veste, inde procedunt. Qui
vero absque his duobus effectibus ab oratione exeunt, corpore non spi-
ritu, judaicè dixerim orant. Confer Gregorium, in *lobum. lib.*
x. cap. XVI. &c.

X X

Oratio est vel *mentalis*, vel *vocalis*: illa, quæ animo pera-
gitur, Exod. XIV. 15. I. Sam. I. II. Psalm. CXXX. 1. Hæc si-
mul

mul voce, & sermone. Hæc absque illâ, nulla est, Iesa. xxix. illa vero etiam sine hac valet. In Martyrologio, ad A. m. lxxi. Castilla Rocques, coram tribuno diu ludificata, & ut tum Deum suum inclamaret, irrisa; ego (ajebat) *quamvis non altum clamem, exaudior tamen à Deo, atque is me quidem è tuis liberabit manibus.* De utraque, mentali & vocali oratione (conjunctim utraque optima est) vide Amesium, *Cas. Conf. lib. iv. cap. xvii.* Heb. v. 7. Clemens Alexandrinus, *Stromat. lib. iv. pag. 543.* *Quid ergo sibi volunt Pythagoræ, inquit, quamjubent cum voce precari? non quod, ut mihi quidem videtur, existimarent, Deum non posse exaudire eos, qui tacite loquuntur, sed quod justas vellet esse preces, quas non vereretur quis fundere multis eas scientibus.* De Lutero, Melanthon, in orat. funebri, *Declamat. Tom. iiii. refert: sæpe dixit se succensere istis, qui aut propter ignaviam, aut propter occupationes, dicunt satis esse solo gemitu precari.* Facit ad explicandos excitandosque magis affectus, vocem in precatione adhibere. Augustinus, *epist. cxxi. ad Probam: interdum voce nos ipsos acrius excitamus.* Tum, & omne quod in nobis est, membra omnia Divino cultu sic quam optime impendimus. *Psalm. ciii. i. præterquam, quod & alios hoc pacto simul docemus, & ad precum officium instigamus.*

Qu. Quæ sit Battologia illa, à Christo, *Matth. vi. 7. reprehensa? Resp. i.* inanis loquacitas, & verborum profusio, *πολυλογία*, *vers. 7.* putant enim quod sua *πολυλογία* exaudientur. *ii.* verborum eorundem futilis repetitio, battologia: *montibus, inquit, erant &c, μή βαττολογίσητε.* *iii.* ut qui putant, quasi hoc modo Deo melius innotesceret ipsorum petitio. Hinc Christus *vers. 8.* novit enim Pater vester, quibus opus habeatis antequam vos petitis ab eo. *i Reg. xviii. 26.* Ad istud, *μή βαττολογίσητε*, & Syriacum hoc loco *ܩܘܪܘܢܐܢܐ*, vide Nicol. Fulleri *Miscellanea, lib. ii. cap. xvi.*

Qu. An ergo omnis eorundem forte verborum in oratione repetitio, pro vitio Battologiæ censeretur? *Resp. Non,* ubi priora absunt, & cum repetitione verborum, affectus,
con-

conjunguntur, & crescunt; atque inde ipsius petitionis quoque surgit emphasis. Augustinus, epist. cxxi. ad Probam, quæ de orando Deum inscribitur: *Absit enim ab oratione multa locutio, sed non desit multa precatio, si fervens perseverat intentio. Nam multum loqui est in orando rem necessariam superfluis agere verbis. Multum autem precari est, ad eum quem precamur, diuturna & pia cordis exercitatione pulsare. Nā plerumque hoc negotium plus gemitibus quam sermonibus agitur, plus fletu quam affatu.* Adde Amesium, *Cas. consc. lib. IV. cap. xvi I.*

X X I

Cyprianus, de orat. Domin. *Cogitemus nos sub conspectu Dei stare. Placendum divinis oculis, & habitu corporis, & modo vocis. Nā ut impudentis est, clamoribus strepere, ita contra congruit verecundo modestis precibus orare. modestos & sanctos in precatione decet gestus adhibere; non hypocritos, nō in hominum applausum, & pompam compositos, Matth. vi. 5. Nehem. viii. 7. respondentes totus populus amen, cum elatione manuum suarum, verticem inclinaverunt, & incurvarunt se Iehova, facie terram versus, Luc. xviii. 13. Exod. ix. 29. 33. Thren. iii. 41. De ritibus Veterum, inter precandum, diximus alibi. Et de orationis gestu, vide quoque Amesium, *lib. IV. Cas. Conscient. cap. xvii I.**

X X I I

Quod ad locum habendæ orationis, est is vel *privatus*, vel *publicus*: ūde preces sunt vel private, vel publice. Private, seu *domi*, aut in conclavi, Matth. vi. 6. i Reg. iv. Act. ix. ii. & x. 9. & xvi. 25. vel in alio quo loco *solitario*. Luc. vi. 12. & ix. 18. Apud Clementem, *lib. viii. Recognit. Petrus: perreximus prae-riter ad locum secretum, in quo & prae-ter orationis causa fueramus.*

X X I I I

Vel sunt preces *singulares*, quæ à singulis fiunt. Dan. vi. 4. vel *communes*. quæ à multis una. Matth. xviii. 19. Act. xii. 12. Luc. i. 9. 10. Zachar. viii. 21. 22. Act. iv. 24. & xii. 12. & xiii. 3. & xvi. 5. & xvi. 13. 3. aut in familiâ, *domestica*. Act. x. 4. 24. 33. i Pet. iii. 7. aut *scholastica*, aut *ecclesiastica*. Matth.

xxi. 13. In communibus precibus i. est solemnis contestatio mutue *communiois*, & unitatis fidelium inter se, tamquam in uno corpore. Act. iv. 24. ii. mutua aliorum *excitatio*. i Cor. xiv. 15. 16. Rom. xv. 30. iii. *Deo acceptus*, quo à pluribus una, honoratur, ac colitur. Plal. xxii. 4. Act. iix. 5. Rom. xv. 30. Iac. v. 16. iv. vis unita eo fortior est ad *imperandum*, Matth. xvi. 11. 19. Ignatius, epist. ad Ephesios, *si enim unius atque alterius precatio tantarum virium est, ut Christum inter illos statuatur, quanto plus Episcopi & totius Ecclesie oratio consona, ascendens ad Deum exorabit, ut omnia qua petiverint in Christo, dentur ipsis.* Verum ubique locorum precandum i Tim. ii. 8. nam & ubique Deus adest. Matth. vi. 6. Bernardus, Medit. cap. vi. *ubicunque ergo fueris, infra te ipsum ora. Si longe fueris ab oratorio, noli querere locum, quoniam tu ipse locus es. Si fueris in lecto, aut in alio loco ora; & ibi est temptum.* Et paulo post: *Quocunque loco consistis, cogitationes tuas iacta in Deum, & aliquid salutare in animo tuo versa. Omnis siquidem locus ad meditandum congruus est.* Patrum nonnullorum hanc in rem loca, vide apud Hondorsium in *iii precept. de orat. §. ii.*

Controversia nobis hic est cum Papistis, super templorum sanctitate: illis contententibus, in templis suo ritu consecratis, preces fieri religiosiores, & efficaciores. Bellarminus, *lib. iii. de cultu sanct. cap. iv.* Contra sublatum sub N. Testamento, locorum discrimen, Ioann. iv. 21. & parem omnium rationem. Mal. i. 11. Matth. vi. 5. i Tim. ii. 8. De hoc videantur plenius nostrorum disputationes, adversus Papistas.

X X I I I.

Ad tempus precandi quod spectat, quaeritur, *quando, quoties, & quamdiu orationi inhaerendum sit?* simpliciter respondet Scriptura, *semper orandum esse.* i Thes. v. 17. Ephes. vi. 18. Luc. xvi. 1. i. Psalm. xxxviii. 2. Bernardus, de interiori domo, cap. xlviii. *sine intermissione orare debemus. nam sicut nullum est momentum, quo homo non fruatur, aut utatur Dei pietate & misericordia; sic nullum debet esse momentum, quo eum praesentem*

D

tem

texas vice, vel cum exilaveris, vel antequam corpus sopor irriget, ut te in ipso quietis exordio rerum secularium cura liberam, divina meditantem somnus inveniat. Iosephus, Antiquit. lib. v. cap. viii. inter Moſis leges recenſet: bis quotidie, in eunte die, & cum itur cubitum, commemoranda ſumma Dei beneficia, qua liberatis ex Aegypto praſtitit. Baſilius, epiſt. ad Gregor. Theologum: ecquid beatius, quam hominem in terra concentum angelorum imitari? in eunte ſtatim die in orationes ire? in hymnis & canticis Creatorem venerari? exinde ſole jam diluſcente converti ad opera, nuſquam ſine oratione? denique canticis tamquam ſale condire actiones? Exhortat. ad filium Spiritual. Quodcumque opus inchoaveris, primo invoca Dominum, & ne deſinas gratias agere, cum perfeceſis illud. Confer, quæ habet Cornelius à Lapide, in Deut. vi. 8. De nocte etiam orant Paulus, ac Syllas, Act. xvi. 25. Hieronymus, in epiſt. ad Euſtochium: Sanctis ipſe etiam ſomnus oratio eſt. Cyprianus, de orat. Domin. nulla ſunt horis nocturnis precum damna. Baſilius, ſerm. in martyr. Iulittam: noctis diducas tempus in ſomnum & orationem. Ipsi tibi ſomni quoque pietatis meditationes, exercitationes que ſiant. Hujus loci eſt quaſtio illa, quæ cum Papiſtis habemus, de horis canonicis: quam impræſentiarum non ingredimur.

X X V I.

Præter temporis articulos, quibus ſolemniùs precari convenit, ratio agendorum habenda nobis eſt; ut antequam ad opus noſtrum accedamus, benedictionem divinam imprimis imploremus. Hinc uſus ille laudatiſſimus, ante negotia, & ante quam cibum ſumimus, ut & poſt, Deum ſedulò orandi. Matth. xiv. 19. Ioann. xi. 41. 6. 23. *Επι τοῦ πρῶτου πρὸς τὸν θεὸν ἐκείνους*, Epictetus. interque Gentiles celebratum exemplum Scipionis Africani, ſoliti ante Reip. negotia diluculo capitolum frequentare, ac cum Iove prius conſultare; Aulus Gellius, lib. vii. cap. i. Chryſoſtomus de orat: Quapropter oportet, & ſtratis relictis, divino cultu prævenire ſolis exortum, & cum ad menſam accedimus, & cum nos ad nocturnam quietem recipimus. Deinde:

Die mihi qua fronte solem intueberis, nisi prius adoraveris qui lumen illud dulcissimum oculis tuis mittit? Quo pacto fruere mensa, nisi prius adoraveris eum, qui tibi tantum bonorum largitur ac suppeditat? Qua spe trades teipsum nocturno tempore, qualibus cum insomniis putas tibi rem fore, nisi teipsum pramuniveris orando, sed incusloditus somnum accesseris? Basiliius, epist. 1. ad Gregor. Antequam cibus sumatur, preces fiant digna largitionibus Dei, tam eorum qua in presentiarum offert, quam qua ad futurum reposuit. Cibum quoque sequantur preces, quibus & gratiarum actio persolvatur: & promissa divina petantur. Et serm. in Iulittam: sedens ad mensam ora, & qua sequuntur, pag. 443. Adde Ambrosium, serm. xlii. xliiii. Hinc in bello, ut felicius geratur, supplicationes ad Deum fieri solite: 1 Sam. xiv. 36. Psalm. xx. & xxi. Num. x. 35. Ea in Constantino pietas, ab Eusebio deprædicatur, lib. 11. de vita Constanti: cap. xii. & lib. iv. cap. xvi. xlii. xlix. Et quidem hæc præcationis militaris formula erat: Te unum Deum novimus: te agnoscimus Regem: te opulatorem invocamus. Tu victoria nostra es. Per te hostes vincimus. Tibi accepta ferimus bona, quibus fruimur, omnia. Reliqua abs te uno expectamus. Te supplices precamur, ut Constantinum principem nostrum, ejusque filios, diutissime serves incolumes. Idem studium in Theodosio Juniore dilaudat Socrates, hist. lib. vii. cap. xxii.

X X V I I.

Denique, sicuti certis temporibus, & initio prius quam ad opus accedimus, oramus præcipue; ita & calamitatis tempore, & quum patimur à Deo gravia, in anxietate nostra per præcationem ad Deum confugiendum, res monet. Psalm. l. 15. Matth. xxvi. 38. 39. Job. vii. 11. Hæc responsa sunt ad quaestionem: quando potissimum præcandum sit?

X X V I I I.

Et quoties? huc pertinet divisio precum, in *statas*, certas; & *ejaculatorias*, vel occasionales. Hæ sunt, quas ad varias & quascunque occasiones ejaculantur pii, continua eorum ad Deum suspiria, & desideria. 1 Sam. vii. 6. Nehem. ii. 4.
De

De oratione statâ, vide Amesium, *Cas. lib. IV. cap. XIV.* Dru-
 sius de Hasidæis, cap. XI I. ex Iuchasin refert : *De R. Iose dix-*
erunt quod esset, congregatio sancta: vocatur autem congregatio sancta,
ut quidam volunt, quia laborabant in lege, hyeme, æstate, & cum o-
pus facerent: ut alii censent, quia diem in tres partes distribuabant;
quarum unam dabant precationi, alteram legi, tertiam operi: sed
sancti priores, Hasidæi novem horas tribuebant precationi. Melan-
thon, in declamat. de Luthero: sumebat enim sibi fere quotidie
certum tempus ad Psalmos aliquos recitandos, quibus sua vota gemens,
& lachrymans miscebat. Eodem tomo, de Sibylla, conjugæ Fri-
derici Electoris: Horas enim distribuere precationum, lectionum,
& operarum.

X X I X.

Denique & *quandiu* precandum sit, sive preces, an breves,
 an longas oporteat esse, quoque videamus. Haud potest cer-
 ta precationibus omnibus regula, & mensura præscribi; sed
 habenda ratio est I. *materia*, rerumque petendarum, prout
 eæ paucæ, vel multæ, & graves sunt. II. *animi*, & *affectus*,
 quandiu is retineri potest fixus, & in precibus ardens, ac con-
 stans. III. *auditorum*, & *populi*, quando is adest: ut hinc e-
 stimetur, quam longam, aut brevem facere conveniat ora-
 tionem. Cæteroquin præferendæ sunt *breves*, & *crebra* pre-
 cationes prolixioribus. I Sam. VII. 20. aliud est *sape*. aliud
longe precari. Luc. VI. 12. I Sam. XV. 11. I Tim. II. 1. Psalm.
 LXXXV. 11. 2. Augustinus, epist. ad Probam: *Dicuntur fratres*
in Ægypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen brevissi-
mas, & raptim quodammodo ejaculatas, ne illa vigilanter erecta,
quæ oranti plurimum necessaria est, per productiores horas evanescat
atque hebetetur intentio. Annotat Fagius, in *Leuitic. XV. 17.* pre-
 cationem Summi Pontificis apud Hebræos, festo expiationis
 brevem fuisse; alioqui productâ morâ, populus foras consti-
 tutus valde anxius hærebat, ne quid ægri *ꝰ* accidisset Pon-
 tifici: ut Luc. I. 21. *Precatio illa sic refertur: placeat tibi*
Domine Deus noster, ut annus hic sit calidus, & pluviosus. Non

auferatur sceptrum gerens de domo Iehudá. Non egeat populus tuus, ut alter ab altero cibetur. Neque adscendat coram te oratio facientium iter: id est, vana, & stulta hominum precatio, qualis eorum, qui iter dum faciunt, sibi petunt talem vel talem cœli tempestatem, parum attendentes, quid aliis, quid toti terræ melius conveniat. Farellus, referente in Annalibus, vel in historia Reformat. Sculteto, Basileę A. MDXXV. inter alias theses, defendit & hoc quoque: longas preces periculolas esse. Weselus, lib. I. de orat. cap. VII. longas preces hoc nomine rejicit, quod isto modo facile nomen Dei in vanum sumitur.

X X X.

Interim crebro precandum, instandum, perseverandumque in orationibus est. Luc. XVII. 1. 7. & XI. 5. Rom. XII. 2. Eph. VI. 18. Col. IV. 2. I Thess. V. 17. Matth. XV. 22. 27. I Sam. I. 12. Act. I. 14. & II. 42. 46. Quæstiones, & casus nonnullos, circa hanc de precibus materiam, habet, inter Anglos Theologos, Robertus Harris, conc. in Act. XII. 6. 7. qui videatur.

X X X I.

Qui sic, uti hucusque diximus, precatur, Deo valde gratus est; atque etiam apud Deum multum potest. Iac. V. 16.

Qu. Unde est, quod preces, vel istud precandi officium Deo ita gratum est? Resp. I. quia persona precantes Deo placent; in Christo nempe. Ioann. IX. 31. Iezech. XIV. 14. Prov. XXVII. 9. Psalm. III. 3. 5. & V. 2. & XVII. 2. 3. Ioann. XI. 42. Tum. II. quia in Christi nomine preces ad Deum fiunt. Ioann. XIV. 13. III. quia à Spiritu S. in cordibus nostris excitantur, & formantur. Rom. VIII. 26. IV. Res, quam petimus à Deo, quando est grata. I Reg. III. 10. II. Sam. VII. 3. Iac. I. 5. Basiliius, de vita solitaria: Vbi vero precatiōi insitens, ne alia pro aliis petas, ne dominum irites, nec pecuniam, nec humanam gloriam, nec potentatum, nec aliud quicquam eorum qua dilabuntur petas, sed regnum Dei, & quacunque corpori necessaria sunt ipse tibi dominus exhibebit, quemadmodum pollicitus est. V. ipse precatiōis cultus Deo singularem in modum placet. Cant. II. 14. Apoc. V. 8.

v. 8. Psalm. cxli. 2. Mal. i. 11. vi. propter *fidem*, ex qua petimus. Marc. v. 36 Matth. xv. 28. & xxxi. 22. vii. Denique propter *instantiam*, & assiduitatem precandi. Luc. xviii. 7. Halce ob causas adeo grata Deo est precatio. Bernardus : *nemo nostrum parvi pendat orationem suam, dico enim vobis, quod ipse, ad quem oramus, non parvi pendit eam. Postquam egressa est ab ore nostro, ipse scribit eam in libro suo; & unum ex duobus indubitanter sperare possumus, quoniam aut dabit, quod petimus; aut quod novit utilis.* Confer sivelis Philippi Camerarii *Meditat. hist. lib. i. c. i.*

X X X I I.

¶ Nempe ea est precum nostrarum apud Deum quoque efficacia. Matth. xxvi. 5 1: & vii. 11. Marc. xi. 24. Ioann. xiv. 12. 13 14. Iac. v. 14. 15. 16. Apparet ea precatio vis, sive in petitionibus, *δέησει*; sive in deprecationibus, *ἀνάξισσι*; sive comprecationibus, *καὶς δὲ ζεῖς*. Illuc faciunt exempla precatio num, in sacris commemoratarum, quibus legimus, vel pluviam acceptam, aut etiam inhibitam, Iac. v. 17. 18. vel liberos à Deo impetratos, 1 Sam. i. & 11. 19. 21. Genes. xxv. 21. valetudinem, 11 Chron. xxxi. 24. Genes. xx. 17. Iac. v. 15. victoriam ab inimicis. Exod. xv. 11. 12. 11 Chron. xiv. & xx. sapientiam. 1 Reg. 111. 9. 10. 12. Dan. 11. 18, 19. aliaque complura. Vide & Nyssenum, *de orat. pag. 9.* In *Orach Chajim*, liber est apud Iudæos iudicis, num. 1. *sett.* iv. dicunt : *גורל כוח התפלה* magna est vis precatio nis, etiam ad immutandā naturam, & ad liberationem ex periculis, Addunt, *ולבטל הננוד* & ad vitium reddendum decretum. quod est falsum. Eundemque in Gentilibus errorem notat, & confutat Thomas, lib. 111. *contr Gentes*, cap. xcvi.

Bene dictum à Chrysothomo : nihil homine orante esse potentius. & Lutherus, omnipotentiam precum, dixit. Vide Origenem in Numeros, homil. xxv. ubi concludit : *vides ergo, quia multo plus valet unus sanctus orando, quam peccatores innumeris preliando? Oratio sancti penetrat cælum, quomodo non & hostem vincat in terris? Augustinus, serm. ccxxvi. de tempore : oratio iusti clavis est cæli : ascendit precatio, & descendit Dei miseratio.*

III. 20. Matth. xxvi. 53. 11. Et qui in promissionibus suis abunde testatus est se quoque *velle* preces nostras ratas facere. Matth. vii. 7. 8. &c. 111. Et qui exaudit nos precantes, iuvatque *promissimè*, Matth. vi. 8. Ioann. xvi. 26. 27. 1v. Quae *supra* id, quod cogitamus, vel petimus, praestat. Ephes. 111. 20.

X X X I I.

Inter *exempla*, quae historia Ecclesiastica prodit, eorum, qui sedulo, & efficaciter precati fuerunt, huiusmodi officii commendationem nobis suo facto reliquerunt, ceteri possunt, *Iacobus* iustus; cuius (referente Eusebio, *lib. 11. cap. xxiii*), genua assidua inter precandum flexione callum, instar camelorum, contraxerant. Simile est, quod de Macario Alexandrino, narrat Sozomenus, *lib. 111. cap. xiv*, per frequentes genuflexiones crines ei genubus enasci haud potuisse. In M. Constantino idem precandi studium admodum extollit Eusebius, *lib. 1v. de vit. Const. cap. xv*, qui seipsum, orantis forma, numismatibus & imaginibus exprimi fecit. Et *lib. 11. cap. 1v*, ubi Licinius se magicis adversus eum incantationibus; ille se precationibus muniebat. De Theodosio juniore Socrates, *lib. vii*. & ex eo Baronius, *Annal. Tom. v. pag. 505*, narrat, eum in circo palam populo praevisse in precibus, quando tempestatem caeli deprecatus, annonae ubertatem à Deo largam impetrarunt: *totaque civitas quasi una Ecclesia fuit*. De eodem: *si quando bellum concitabatur, Davidis exemplum imitatus, ad Deum confugit*. Theodoretus, *lib. v. cap. xxiv*, *Sic erat Theodosius & in pace & in bello, qui & semper peteret divinum auxilium, & nunquam illo fraudaretur*. Carolus M. libellum precum quo quotidie uteretur, sibi scribi aureis literis iussit, cuius Baronius meminit, *Tom. x. ad A. 870*. editusque jam extat Ingolstadii A, 1583. Aliorumque exempla passim hic adduximus; & nonnulla etiam mox adducentur, ubi de precum exauditione.

C O R O L.

COROLLARIA.

- 1 **S**acra Scripturae auctoritas non pendet ab Ecclesiae auctoritate.
- 2 Nomen **אֱלֹהִים** nusquam in Scriptura tribuitur creaturæ.
- 3 Distinctio voluntatis divina in antecedentem & consequentem mala est.
- 4 Objectum predestinationis non est homo primum ut lapsus.
- 5 in Christo non sunt due personæ.
- 6 Christus non pro omnibus peccatoribus satisfecit.
- 7 Ab oratione optimum petitur argumentum pro vera Christi Deitate.
- 8 Fideles non sinit Deus deficere à fide.
- 9 Fideles possunt & debent salutis suæ esse certi.
- 10 Non fuit verus Samuel, qui Sauli apparuit, 1. Sam. xxviii.
- 11 Ananiam Pontif. Maxim. recte Paulus vocavit parietem de-
batum Act. xxiiii.
- 12 Iudæi inter Christianos quoque ferendi sunt.
- 13 Duella ut vulgò instituntur, non sunt licita.